

съдържание образ на смъртта.). В "Маска", без да се идентифицира със смъртта, нощта само се свързва с нея, което скъсява границата между двете понятия и подсилва асоциативното внушение на нощта в строго определена посока. Във "Въздишка" връзката нощ-смърт се разгръща в миньорно спокойна приглушена тоналност с просветление и примиреност:

Ах, тихата печал на скорошната нощ
и в храсти оголели въздишка на зефир; -
широките крила, отпуснати без мощ -
душата вече мъртва и гробния ѝ мир.

Съпоставката нощ-смърт изразява цялостното отношение на лирическият субект към света и към самия себе си. Ако психологическите превъплъщения на кошмарните му сънища и още по-кошмарните безсънища са картини на психологическата драма в нейния развой, то приравняването на тази драма със смъртта вече е философия. Депресия, влияние на декаданса, рефлексии на символизма, художествена визия на субективния идеализъм? Но в халюцинативните набези дишат заглъхващите пристъпи на личното крушение, отреагирано като край на всичко.

В Яворовата поезия знакът за равенство със смъртта е последна фаза в художественото развитие на парадигмата "нощ", но не хронологически последно/, просто финален етап в драмата на лирическият субект, който на моменти надделява депресията, за да се сгромоляса отново с нея, пак да се въздигне и пак да се сгромоляса. В "Песен на песента ми", "Дни в нощта"... нощта-смърт се приема за неизбежен близък край, предначертана единствена спирка на страданието; в други творби ("Ела!", "Ще дойдеш ти", "Благовещение"...) просветна лъч надежда, любов, спомен, очакване. Трансформациите на парадигмата "нощ" в Яворовата поезия ни отвеждат към един трагичен дух по същност, по природна даденост, предпоставеност, а стихотворението "Нощ" е психологическа дисекция на неговия път от обществен национално-социален крах към депресия.

За Яворов нощта от астрономическо понятие бързо се превръща в психологическо, най-често с трагично драматично внушение, решително доминиращо, без да е единствено: "зловеща нощ", "без-